

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
А.С. МАКАРЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМИ З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ДЛЯ
ПІДГОТОВЧИХ, 1-4 КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ СЛІПИХ ДІТЕЙ ТА ДІТЕЙ ЗІ
ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

«РИТМІКА»

Укладач:

Бондаренко Ю.А., завідувач кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, кандидат педагогічних наук, доцент

Суми - 2016

Пояснювальна записка

Ритміка є складовою музичного та фізичного виховання дітей з порушеннями зору. Метою уроків ритміки у спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей із порушеннями зору є розвиток у них відчуття ритму за допомогою таких засобів, як: музика, рухи, мовлення. Як складова музичного виховання ритміка дозволяє краще зрозуміти через рух ритм музики, вербальний ритм, як складова фізичного виховання – краще відчувати ритм руху за допомогою музики та слова і передати всі просторово-часові параметри руху.

Розвиток відчуття ритму як сенсорної основи життєдіяльності є одним із джерел життєвого тону людини, запорукою її мобільності, орієнтації в просторі. Як відомо, ритм відіграє значну роль у різних видах діяльності дітей (В. Бехтерев, Д. Квасов, І. Павлов, І. Сеченов, К. Тарасова, Б. Теплов та ін.).

Особливого значення розвиток відчуття ритму набуває для дітей з порушеннями зору, оскільки ритмічність рухових дій необхідна їм під час виконання тактильно-мануального обстеження предметів, просторового орієнтування й пересування, опанування письма і читання (особливо рельєфно-крапковим шрифтом), корегування рухів, що потребують виконання в певному ритмі й темпі: ходьби, бігу, стрибків тощо (Л. Вавіна, І. Гудим, М. Земцова, Л. Куненко, Т. Свиридчук, Є. Синьова, С. Федоренко, В. Феоктистова та ін.).

Уроки ритміки у спеціальній школі (школі-інтернаті) мають корекційно-розвивальну спрямованість, тобто подані у програмі види музично-ритмічної діяльності, вправи позитивно впливають на розвиток зорових функцій, компенсаторних процесів та попереджають і коригують порушені сторони у психічному й фізичному розвитку учнів з порушеннями зору. Під час уроків з ритміки реалізуються такі завдання:

розвиток відчуття ритму: здатність відчувати його у музиці, русі, мовленні, вміння передавати через рухи, ритм, вербальний та музичний ритм;

музично-сенсорний розвиток: вміння передавати у музично-ритмічних рухах засоби музичної виразності (темп, динаміку, характер тощо);

розвиток музично-рухової творчості: вигадування музично-рухових образів і вміння ритмічно і виразно їх відтворювати;

розвиток емоційно-мотиваційної сфери, когнітивних процесів, психомоторики та корекція негативних проявів у їх формуванні;

розвиток зорових функцій, ритмізації рухів очей;

попередження та корекція недоліків, які виникають на фоні зорового порушення в особистісній сфері (виховання впевненості в собі, в своїх можливостях, усвідомлення своєї індивідуальності, корекція негативних особистісних якостей та ін.), при опануванні рухами (скутість, малорухливість, невпевненість, нав'язливі рухи, страх рухатися в просторі тощо).

Програма з ритміки для дітей із порушеннями зору підготовчого, 1-4 класів розроблена відповідно до вимог Державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами і відноситься до блоку корекційно-розвивальних занять. Структура програми включає: «Зміст навчального матеріалу», де подані назви розділів та зміст до кожного розділу програми; «Навчальні досягнення», де визначені основні вимоги до знань і вмінь, якими дитина з порушеннями зору повинна опанувати до кінця навчального року; «Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати», де визначені основні напрямки корекційно-розвивальної роботи з кожного розділу програми та результати цієї роботи на кінець навчального року.

В основу програми покладено результати власних експериментальних досліджень, авторські напрацювання, а також опубліковані науково-практичні матеріали з проблеми музично-ритмічного виховання дітей з особливими потребами. Розроблена «Програма з ритміки для дітей молодшого шкільного віку з порушеннями зору» є продовженням авторської «Програми з ритміки для дітей дошкільного віку з порушеннями зору».

Програма з ритміки складається з дев'яти розділів:

Теоретичні відомості.
Спеціальні ритмічні вправи.
Вправи на зв'язок рухів з музикою.
Вправи ритмічної гімнастики.
Підготовчі вправи до танців.
Елементи танців
Танці.
Вправи на розвиток музично-рухової творчості.
Корекційні ігри.

1. Теоретичні відомості

Теоретичні відомості включають ознайомлення учнів з основами музичної грамоти під час роботи над іншими розділами програми. Ці знання необхідні для відчуття музичних композицій і правильного виконання під музику різноманітних видів музично-ритмічної діяльності. Теоретичний матеріал підібраний так, що на протязі п'яти років навчання здійснюється внутрішня наступність, послідовне ускладнення теоретичного матеріалу, який вивчається, що робить процес його засвоєння більш успішним і дозволяє зацікавити дітей музикою та залучити їх до музично-ритмічних занять. У процесі систематичного слухання й аналізу музичних композицій у школярів розвиваються музичні здібності, художній смак, відчуття ритму.

2. Спеціальні ритмічні вправи

У зміст розділу входять ритмічні вправи (без музичного супроводу) на диригування, різні види ритмічної ходьби, бігу та стрибки у різному напрямку, темпі з акцентом на визначений рахунок, з оплесками, з рухами різних частин тіла, з промовлянням віршів, прислів'їв, скоромовок та ін. Такі вправи розвивають у дітей ритмічність, узгодженість рухів, дихання, дикцію тощо. Спеціальні вправи розподілені за роками навчання по ступеню зростання труднощів.

3. Вправи на зв'язок рухів з музикою

Вправи на зв'язок рухів із музикою включають виконання різних видів ритмічних вправ, які подані у попередньому розділі, але із музичним супроводом, що дозволяє розвинути вміння виконувати вправи у певному ритмі й темпі, у відповідності зі змістом і побудовою музичної композиції, та передати у рухах ритмічний рисунок мелодії. При цьому розвивається увага, зорова та рухова пам'ять, розуміння музики, музичний слух, і головне – відчуття ритму. У процесі вдосконалення чи розучування різних музично-ритмічних рухів у дітей виховуються і технічні навички: починати рух із початком музики, надавати йому динамічної виразності, закінчувати рух точно із закінченням музичного твору чи його частин тощо.

4. Вправи ритмічної гімнастики

Вправи ритмічної гімнастики передбачають використання переважно загальнорозвиваючих та спеціальних вправ (з предметами і без них) у супроводі ритмічної музики. Рухи, різні за тривалістю та амплітудою, виконуються під музику без зупинок для відпочинку в єдиному музичному ритмі й темпі.

Вправи ритмічної гімнастики сприяють розвитку темпоритмічного відчуття, фізичних якостей, корекції рухових порушень та усуненню недоліків психофізичного розвитку.

5. Підготовчі вправи до танців

Завдання підготовчих вправ – дати дітям необхідні рухові навички, що застосовуватимуться при навчанні танцям, розігріти та розвинути ті групи м'язів, від яких залежатиме результат танцювального руху, який вивчається. У програмі подана велика кількість підготовчих вправ, вивчення яких допоможе дітям краще опанувати елементами різних за жанром танців, відчути їх ритмічність і виразність.

6. Елементи танців

Запропоновані у програмі елементи танців визначають особливості танцювальних рухів різних народів, часів і, за своєю структурою та динамічним режимом, наближені до поданих у програмі національних та сучасних танців. Танцювальні вправи знайомлять школярів із народною творчістю, розвивають у них любов до неї, сприяють розвитку координації, невимушеності, емоційності ритмічності рухів. На основі вивчених елементів танців педагог може сам створювати різні танцювальні композиції.

Виконання елементів танців допомагає опанувати ходьбою, бігом та іншими видами ритмічних рухів, як засобами вираження найпростіших музично-рухових образів.

7. Танці

Розділ програми передбачає вивчення найпростіших танців різного жанру, основних елементів класичного, народного, історико-побутового та бальних танців. Вони сприяють розвитку координації та виразності рухів, відчуття ритму та музичного слуху, є важливим засобом формування правильної постави, фізичного розвитку дітей. Використання танців на заняттях із ритміки сприяє розвитку естетичного смаку, виховує прагнення дітей до красивих, витончених, виразних рухів.

Наведений танцювальний репертуар не є обов'язковим і може змінюватися з урахуванням психофізіологічних особливостей дітей із порушеннями зору, рівня їх сприймання, емоційного і фізичного розвитку, інтересів, нахилів тощо.

8. Вправи на розвиток музично-рухової творчості

Розділ включає види музично-ритмічної діяльності, спрямовані на розвиток творчих здібностей учнів, а саме:

музично-ритмічні рухи імітаційного характеру, які передбачають наслідування дітьми рухів тварин, людей, явищ природи під відповідний музичний репертуар;

інсценізація дитячих пісень і казок. За допомогою різних рухів (танцювальних, основних та ін.) і слова розкриваються образи відповідних персонажів;

музично-сценічні етюди, в яких характер дій і їх зміна визначаються змістом музичного твору та його будовою. Для етюдів потрібно підбирати невеликі п'єси чи завершені частини музичних творів з виразним змістом, доступним віку і музичній підготовці дітей;

пластичні етюди, спрямовані на розвиток невербальних виразних засобів (жестів, міміки, пантоміми);

ритмопластичні вистави, які будуються на основі пластичних етюдів за визначеними сюжетами цілого музичного твору;

особистісна імпровізація, що здійснюється під різну за характером музику і спрямована на самовираження дитини з порушеннями зору, усвідомлення нею своєї неповторності та індивідуальності.

9. Корекційні ігри

Розділ включає рухливі та музично-ритмічні ігри, які підібрані з урахуванням вікових, зорових та психофізичних особливостей дітей з порушеннями зору і спрямовані на корекцію, розвиток та закріплення життєво важливих рухових умінь і навичок, фізичних якостей, координаційних здібностей, навички зорово-просторового орієнтування, сенсорних функцій, мови та емоційно-вольової сфери.

Усі уроки з ритміки проводять із використанням музики, оскільки саме музичний супровід ритмічних вправ є одним із засобів взаємозв'язку фізичного виховання з музичним, розвитку музично-сенсорних здібностей.

Музичний матеріал, який використовується на уроці, повинен бути високохудожнім, різноманітним, зрозумілим по формі і змісту, доступним для емоційного сприймання дітей, а також зручним і доцільним для виконання рухів. Кожен музичний приклад підбирається з яскраво насиченим змістом. В музичний матеріал рекомендується включати народні та дитячі пісні, класичні твори українських та зарубіжних композиторів, музику із мультфільмів, дитячих фільмів, музичних казок та релаксаційну. Для прослуховування можна використовувати фонограми записів на касетах, дисках, а також живе виконання музичних творів на різних музичних інструментах (фортепіано, акордеоні, баяні тощо). Запропонований музичний репертуар до деяких розділів програми є орієнтовним і може самостійно підбиратися педагогом.

Основною вимогою щодо організації уроків з ритміки є дотримання індивідуального підходу до дітей з порушеннями. Це відноситься до дозування вправ, методів і прийомів навчання, способів активізації дітей. Визначення фізичного навантаження, показань та протипоказань до використання окремих видів рухів і вправ повинно будуватися на основі рекомендацій лікарів (окуліста, ортопеда, педіатра тощо) з урахуванням стану зору та загального психофізичного розвитку дитини.

Велике значення в роботі з молодшими школярами з порушеннями зору має емоційна атмосфера на уроці та гуманний підхід до особистості дитини. Позитивні емоції дітей сприяють більш швидкому та легкому засвоєнню матеріалу, розвитку творчих здібностей, їх творчому самовиявленню, пробудженню впевненості в своїх можливостях. Велика роль в цьому надається вчителю, його творчій ініціативі, терпінню, доброзичливості та витримці, винахідливості у підборі різних методичних прийомів, вмінню своєчасно заохотити дітей. У процесі навчання широко використовується спеціальне обладнання (звукові сигнали, світлові та кольорові орієнтири, іграшки, предмети тощо).

**Підготовчий клас
35 год. на рік
(1 год. на тиждень)**

К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
	<p>Теоретичні відомості Що виражає музика? Що імітує музика?</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміє значення музики в житті людини; – дотримується правила слухання музики; – усвідомлює можливості музики відображати внутрішній світ людини (її емоційний стан, настрій, почуття, думки, характер), певні життєві події, картини природи, звукові сигнали, шуми довкілля, явища навколишньої дійсності, рухи птахів, тварин тощо. 	<p>Розвиток правильної реакції, емоційного відгуку на музику, різну за характером. Розвиток слухової уваги, зосередженості, музичного слуху. Формування у дітей позитивного відношення до оточуючого світу, поглиблення їх уявлень та вражень про життя, працю, природу, тваринний світ через сприймання музики. Корекція музично-звукових природно-шумових уявлень.</p>
	<p>Спеціальні ритмічні вправи Ритмічні оплески під колективний рахунок. Один оплеск над головою, один – за спиною. Диригування під рахунок відповідно до музичного розміру 2/4. Ритмічна ходьба широким та дрібним кроком. Ритмічна ходьба з різними положеннями рук. Виконання при ходьбі та бігу різних ритмічних рухів руками під рахунок. Ритмічна ходьба з акцентом на рахунок 1. Ритмічна ходьба з оплесками в долоні на рахунок 1,3; 2,4. Ходьба з ритмічним промовлянням слів, віршів.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ритмічно ходить з акцентом на рахунок 1 відповідно до музичного розміру 2/4; – ритмічно рухається з промовлянням слів, віршів. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, відчуття сильної долі. Формування прийомів і способів сприймання руху з опорою на збережені сенсорні функції. Формування вміння узгоджувати рухи з мовленням, з рухами інших дітей.</p>
	<p>Вправи на зв'язок рухів з музикою. Ритмічна ходьба, біг, стрибки під музику, із збереженням заданого темпу і напрямку руху. Виконання при ходьбі на визначений акцент в</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – узгоджує рухи з музикою відповідно ритму і темпу музичного супроводу; 	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, музично-слухової уваги, відчуття єдності музики і руху. Розвиток скоординованих рухів і</p>

	<p>музиці різних рухів руками, тулубом, головою, зупинок. Ритмічна ходьба із зміною напрямку руху (по лінії танцю, проти лінії танцю)</p>	<p>– ритмічно рухається під музику із змінюванням напрямку руху.</p>	<p>узгодженості їх з музикою. Подолання нав'язливих рухів, різних мімічних стереотипів, страху простору.</p>
	<p>Вправи ритмічної гімнастики Виконання вправ ритмічної гімнастики без предметів та з предметами (кульками, обручами, м'ячами, квітами, смужками).</p>	<p>Учень: – виконує за показом та вербальним супроводом вправи ритмічної гімнастики без предметів та з предметами.</p>	<p>Розвиток ритмічного а кінестетичного відчуття. Корекція фізичного розвитку. Розвиток рівноваги та інших фізичних якостей.</p>
	<p>Підготовчі вправи до танців I, II, III позиції ніг. Ритмічні повороти голови праворуч, ліворуч. Ритмічні нахили голови вправо, вліво, вперед, назад. Ритмічні плавні рухи руками вгору, вниз, в сторони на кожну музичну фразу. Ритмічне вставання на півпальця. Виставляння ноги вперед на п'ятку, на носок. Ритмічні напівприсідання. Прості ритмічні побутові кроки вперед на кожну чверть. Ритмічні кроки вперед на низьких півпальцях. Ритмічні повороти напівпальцях навколо себе. Легкий біг з рухом вперед з м'яким перекатом з носка на всю ступню. Основні (колона, шеренга, коло) та композиційні (урозтіч, кружечки, змійка) шиккування.</p>	<p>Учень: – знає основні позиції ніг; – виконує вивчені підготовчі вправи до танців; – ознайомлений з основними шиккуваннями в танцях та з композиційними перешикуваннями; – ознайомлений із схемою руху в танцях, положенням корпусу по відношенню до глядачів (фронтальне та розвернуте).</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, рухового аналізатору, простої координації, м'язової пам'яті. Формування навичок виразних рухів.</p>
	<p>Елементи танців Чотири підскоки в сторону. Два трійних притопи. Повторні три притопи з поворотом. Флік. Підкова. Плавний танцювальний крок на носках.</p>	<p>Учень: – знає та виконує елементи дитячих танців «Весела зарядка», «Запрошення», «Конячки», української польки, полонезу.</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, формування танцювально-рухових стереотипів.</p>

	Приставні кроки (вперед, вбік, назад). Крок польки. Крок полонезу.		
	Танці «Весела зарядка». «Запрошення». «Конячки». Українська полька. Полонез. <i>Орієнтовний музичний репертуар:</i> «Італійська полька» (муз. С. Рахманінова), Латиський танок, «Конячки» (муз. Г. Дмитрієва), «Полонез» (муз. Ф. Шопена).	Учень: – узгоджено рухається в нескладних повільних і швидких парних і масових дитячих танцях: «Весела зарядка», «Запрошення», «Конячки»; – дотримується характерних рухів в танці Українська полька; – в танці «Полонез» – рухається урочисто в парі, використовуючи крок полонезу та різні перешикування (в шеренгу, колону).	Розвиток ритмічного відчуття, навички орієнтування у просторі: – корекція та розвиток умінь визначати сторони дитини, що стоїть попереду та напроти, співвідносити із сторонами власного тіла; – розвиток вмінь порівнювати розташування об’єктів та власне розташування в реальному просторі та відповідним відображенням у дзеркалі; – корекція, розвиток та закріплення вмінь виділяти напрямки оточуючого простору (направо – наліво, вперед – назад, вгору – вниз, з відрахунком від себе); – розвиток та вдосконалення вміння визначати напрямок руху в просторі (в процесі власного руху, руху інших дітей та різних об’єктів); – розвиток та вдосконалення вміння рухатись у просторі, зберігаючи та змінюючи напрямок руху у відповідності з вказівками педагога, музичним супроводом з урахуванням зорових орієнтирів; – використання дітьми просторових та хореографічних термінів та понять. Виховання виконавських навичок, артистизму.
	Вправи на розвиток музично-рухової	Учень:	Розвиток ритмічного відчуття, творчої

	<p>творчості Виконання різних ритміко-образних рухів, які імітують різноманітні явища оточуючого світу відповідно характеру музичного твору. Імпровізація: рухів людей під музику відповідного характеру (лижника, ковзаняра, рибака та ін.), образів тварин (хитрого котика, сердитого козлика та ін.). Власна імпровізація. Інсценізація пісень: «Ходить гарбуз по городу», «Пішли дівоньки в долину», (укр. нар. пісні), «Пісня Кота Базиліо та Ліси Аліси» (муз. А. Рибнікова, сл. Б. Окуджави), «Пісенька про зарядку» (муз. Ген. Гладкова, сл. Г. Остер).</p>	<p>– створює музично-ігровий образ людей, тварин та власний ігровий образ, відображаючи його характерними рухами, мімікою; – складає варіації рухів, що передають зміст пісень.</p>	<p>активності, артистизму, послаблення негативних емоцій.</p>
	<p>Корекційні ігри «Звіролови та звірі», «Пастух та козенята», «Хто швидше займе стільчик?», «М'яч у повітрі»; «Двірник», «Пожежник», «Пташки».</p>	<p>Учень: – знає та дотримується правила вивчених корекційних ігор «Звіролови та звірі», «Пастух та козенята», «Хто швидше займе стільчик?», «М'яч у повітрі»; «Двірник», «Пожежник», «Пташки».</p>	<p>Корекція та розвиток ритмічного відчуття, рухових умінь і навичок, складної координації ритмічних рухів з мовленням, орієнтування у просторі. Виховання волі, витримки, дисциплінованості, спостережливості, кмітливості.</p>
<p>На кінець навчального року учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – емоційно сприймає музику різну за характером; – розрізняє на слух початок і закінчення звучання музики, голосну та тиху, веселу та сумну музику, швидкий та повільний темп; – ритмічно рухається під музику відповідно до музичного розміру 2/4, узгоджуючи рухи з музикою, з акцентом на сильну долю; – узгоджує рухи з мовленням (без музичного супроводу); – має уявлення про правильне виконання основних та елементарних гімнастичних, танцювальних рухів, простих перешикувань; – узгоджено та ритмічно рухається в дитячих танцях; – імітує рухами різні явища оточуючого світу, імпровізує рухи людей, інсценізує дитячі пісні; – демонструє на уроці та шкільних заходах-святках музично-творчі здобутки. 			

1 клас
35 год. на рік
(1 год. на тиждень)

К- сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно- розвивальної роботи та очікувані результати
	<p>Теоретичні відомості Про що і як розповідає музика? Музика і слово. Музика і рух. Засоби музичної виразності (темп, динаміка, регістр).</p>	<p>Учень: – усвідомлює можливості музики зображувати різноманітні рухи тварин та людини (кроки, танцювальні рухи тощо), її думки, мрії; – має уявлення про засоби музичної виразності; – сприймає динамічні відтінки як засіб вираження характеру музики; – сприймає темп музики та його зміну; – сприймає ритм як організуючий початок в музиці.</p>	<p>Розвиток загостреного слуху, слухової уваги, пам'яті. Розвиток музичного сприймання, звуковисотного, тембрового, динамічного слуху, ритмічного чуття.</p>
	<p>Спеціальні ритмічні вправи Ритмічні оплески під колективний рахунок. Два оплески перед собою, третій за собою; Ритмічне диригування під рахунок відповідно до музичного розміру 3/4. Ритмічна ходьба з акцентом на рахунок 1; 2; 3. Ритмічна ходьба з оплесками в долоні на рахунок 1, 2; 1, 3; 2, 4; 3, 4. Вправи для рук в процесі ритмічної ходьби. Ходьба з ритмічним промовлянням слів, віршів. Ритмічна ходьба з промовлянням віршів з оплесками. Ритмічна ходьба із зміною темпу під рахунок.</p>	<p>Учень: – ритмічно ходить з акцентом на визначений рахунок відповідно музичному розміру 3/4 із зміною темпу; – ритмічно рухається, узгоджуючи промовляння віршів з оплесками; – відчуває роль темпу та його зміну і передає його у рухах.</p>	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, дихання, дикції., рухової пам'яті, уваги, узгодженості рухів,</p>
	<p>Вправи на зв'язок рухів з музикою. Ходьба та біг у відповідності з характером,</p>	<p>Учень: – ритмічно ходить та бігає відповідно</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, сприймання відношень акцентованих і не</p>

	<p>темпом та ритмом музичного супроводу. Виконання на акцент в музиці ритмічних рухів руками, випадів, поворотів, зупинок під час ходьби чи бігу. Ритмічна ходьба із зміною напрямку руху (по лінії танцю, проти лінії танцю, по діагоналі, із куліси в куліси). Виконання рухів під спів та музику у відповідності з характером музичного твору. Ритмічна ходьба з диригуванням відповідно до музичного супроводу з носка по колу, злегка акцентуючи сильну долю кожного такту то лівою, то правою ногою (розмір 3/4).</p>	<p>до характеру музичного супроводу із дотриманням та зміною напрямку, з акцентом на сильну долю такту.</p>	<p>акцентованих звукових елементів і передача їх відповідним рухом; Розвиток сприймання швидкості проходження звуків, що визначають музичний темп Розвиток вміння узгоджувати рухи з мовленням і музикою, навички орієнтування у просторі.</p>
	<p>Вправи ритмічної гімнастики Виконання вправ ритмічної гімнастики без предметів та з предметами (короткою скакалкою, торбинками, м'ячами).</p>	<p>Учень: – виконує за показом та вербальним супроводом вправи ритмічної гімнастики без предметів та з предметами.</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, зорово-сенсомоторної координації, рухливості в суглобах, вміння стежити за правильною поставою. Зняття моторної напруженості, скутості, рухів, виховання невимушеності природних рухів.</p>
	<p>Підготовчі вправи до танців I, II, III, VI позиції ніг. Підготовча, I, II, III позиції рук. Схрещення рук на рівні грудей. З'єднання рук хрест-навхрест з партнером. Ритмічні оплески в долоні партнера. Ритмічний помах хустинками. Ритмічне плавне розведення рук (від ліктів) у сторони і проведення їх вперед (не випрямляючи в ліктях). Піднімання носків від підлоги (почергово, одночасно). Піднімання носка правої (лівої) ноги і відведення його вправо (вліво).</p>	<p>Учень: – знає основні позиції ніг (I, II, III, VI) і рук (підготовча, I, II, III); – виконує вивчені підготовчі вправи до танців; – знає та виконує основні (хоровод, ланцюжок) та композиційні шиккування (в коло, парами по колу, трійками по колу, дві шеренги).</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, простої координації, відчуття власного тіла, оволодіння ним. Опанування навичками виразних рухів</p>

<p>Вставання на півпальця (коліна витягнуті). Вставання на півпальця і розведення п'ят у сторони. Вставання на півпальця правої (лівої) ноги з одночасним виставленням лівої (правої) ноги вперед. Виставляння почергово ніг вперед на п'ятку. Виставляння почергово ніг вперед на носок з переходом на п'ятку. Виставляння почергово ніг вперед на носок з одночасним приведенням рук в першу позицію. Плавні присідання в I, II, III позиціях ніг (не відриваючи п'яток від підлоги). Напівприсідання на правій (лівій) нозі з одночасним виведенням лівої (правої) ноги вперед на носок. Підскоки в I, II, III позиціях ніг. Кроки на низьких півпальцях (у різних напрямках). Дрібні кроки на всю ступню (коліна не згинати). Ходьба парами по колу танцювальним кроком. Основні (хоровод, ланцюжок) та композиційні (коло, парами по колу, трійками по колу, дві шеренги) шикування.</p>		
<p>Елементи танців Трійний притоп. Крок галопу з рухом в центр, з центру. Шість па галопу у різних напрямках. Крок пінгвіна. Перемінний крок вперед, назад. Бігунець. Гармошка. Припадання з рухом в сторону, з поворотом на місці (вправо, вліво). «Віршовочка» (на місці, з поворотом, з рухом</p>	<p>Учень: – знає та виконує елементи дитячих танців «Старший», «Зміни пару», «Пінгвін», українського народного танцю «Гопак», російського народного танцю з хустинками, Менуету.</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, танцювально-рухових стереотипів.</p>

	назад). Demi-plie. Releve. Крок менуету.		
	Танці «Старший» «Зміни пару» «Пінгвін» Український народний танець «Гопак». Російський народний танець з хустинками. Менует. <i>Орієнтовний музичний репертуар:</i> Чеський танець, Чеська полька, «Пінгвін» (муз. С. Боно), «Гопак» (13кр.. нар. танець), «Російський ліричний» (муз. Б. Карамішева), «Менует» (муз. Ж. Ф. Рамо).	Учень: – дотримується нескладної схеми руху в танцях; – дотримується характерних елементів танцю «Пінгвін»– імітує кроки пінгвіна, рухаючись по колу чи лініях, в парах чи групою; – український народний танець «Гопак» виконує весело, завзято, у швидкому темпі, чітко виконуючи основний рух – бігунець. – в російському народному танці з хустинками дотримується рисунку рухів (колона, діагональ, круг, ворітця, ланцюжок та ін.) та чистоту ліній при їх виконанні; – в «Менуеті» м'яко, пластично, елегантно, граціозно виконує танцювальні рухи.	Розвиток відчуття ритму, координації рухів та узгодженості їх з музикою, навички орієнтування у просторі: – закріплення уявлень дітей про своє тіло, про просторове розташування парно-протилежних частин власного тіла; – розвиток вміння визначати напрямки простору; – розвиток та вдосконалення вміння рухатися в заданому напрямку, зберігати і змінювати напрямок руху; – формування вміння рухатися в різних напрямках «від себе» в заданому темпі відповідно до музичного супроводу (швидко, повільно, швидше, повільніше); – розширення уявлень про оточуючий простір (попереду справа, попереду зліва тощо), (вгорі справа, вгорі зліва та ін); – активне використання дітьми просторових та хореографічних термінів, і понять, прийменників і прислівників, що визначають просторові відношення (в, на, під, над, перед, за, поруч, біля, один за одним, між, напроти, посередині). Виховання виконавських навичок, артистизму.

	<p>Вправи на розвиток музично-рухової творчості Відтворення у рухах зміст та характер мелодії. Інсценізація пісень: «Ходить гарбуз по городу», «Ой на горі жито», «Ой, є в лісі калина», «Подояночка». Власна імпровізація.</p>	<p>Учень: – інсценізує ігрові пісні, створюючи варіанти образних рухів та танцювальних елементів в залежності від характеру мелодії та змісту пісень; – передає власний образ відповідними рухами, танцювальними елементами.</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, творчих здібностей, творчої уяви, фантазії. Спонування до самостійних пошуків втілення власного задуму. Усвідомлення своєї неповторності і індивідуальності.</p>
	<p>Корекційні ігри «Кіт і миша», «Подояночка», «Швидко по місцях», «Спіймай м'яч», «Вправи з великим м'ячем»; «Футбол», «Годинник», «Риба-пила».</p>	<p>Учень: – знає та дотримується правил корекційних ігор: «Кіт і миша», «Подояночка», «Швидко по місцях», «Спіймай м'яч», «Вправи з великим м'ячем»; «Футбол», «Годинник», «Риба-пила».</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, Корекція та розвиток рухових умінь і навичок, спритності, швидкості реакцій, координації рухів з мовою, орієнтації у просторі. Розвиток простежуючих функцій зору. Виховання винахідливості, цілеспрямованості, вольових якостей особистості, впевненості в своїх силах та можливостях.</p>
<p>На кінець навчального року учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розрізняє на слух голосну, тиху, неголосну, веселу, сумну, спокійну музику, швидкий, повільний, помірний темп, реєстри в музичному звучанні; – ритмічно рухається під музику відповідно до музичного розміру $\frac{3}{4}$, визначаючи рухом сильну долю; – узгоджує рухи з музикою і мовленням; – емоційно і правильно виконує основні, гімнастичні, танцювальні рухи, танці під музику, прості шиккування і перешиккування; – виявляє творчу активність, кмітливість. 			

2 клас
35 год. на рік
(1 год. на тиждень)

Кількість год	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
---------------	-----------------------------	----------------------------	--

	<p>Теоретичні відомості Основні музичні жанри (марш, танок, пісня). Особливості танцювальних жанрів (вальс, полька, марш, народні танці тощо). Характер музичних творів різних за жанром.</p>	<p>Учень: – знає та розрізняє основні музичні жанри; – визначає характер і настрій музичних жанрів та відображує його в рухах і пластиці.</p>	<p>Розвиток музичного слуху. Розвиток відчуття розрізнення у характері музичних творів, різних за жанром.</p>
	<p>Спеціальні ритмічні вправи Ритмічні оплески в долоні, що почергово виконують діти і вчитель. Два оплески перед собою, два оплески над головою. Три оплески перед собою, четвертий за собою. Ритмічне диригування під рахунок відповідно до музичного розміру 4/4. Виконання рухів на парний рахунок, на непарний – пауза. Виконання рухів на непарний рахунок, на парний - пауза. Вправи для рук, голови, плечей в процесі ритмічної ходьби. Ритмічна ходьба з оплесками в долоні: на рахунок 1, 2 (на рахунок 1 з двома оплесками); на рахунок 1, 3 (на рахунок 3 з двома оплесками); на рахунок 2, 4 (на рахунок 2 з двома оплесками). Ритмічна ходьба з промовлянням лічилок, віршів, скоромовок з оплесками.</p>	<p>Учень: – виконує ритмічні рухи на парний чи непарний рахунок; – ритмічно ходить з акцентом на визначений рахунок відповідно до музичного розміру 4/4; – ритмічно рухається, поєднуючи промовляння скоромовок з оплесками, змінюючи при цьому темп руху (з прискоренням).</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, узгодженості рухів, дихання, дикцію, рухову пам'ять, розподіл і переключення уваги.</p>
	<p>Вправи на зв'язок рухів з музикою. Ритмічна ходьба та біг у відповідності з характером та темпом музичного супроводу. Виконання різних ритмічних рухів під музику у відповідності з характером музичного твору. Відтворення у рухах маршового та танцювального характеру музики.</p>	<p>Учень: – ритмічно ходить, бігає та виконує різні рухи у відповідності з характером і темпом музичного супроводу; – змінює напрямок руху в процесі ритмічної ходьби за вказівкою педагога чи зміною характеру музики.</p>	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, розрізнення та відтворення рухом характеру і темпу музики, навички орієнтування у просторі і часі.</p>

	<p>Передавача в рухах бадьорого, урочистого характеру музики, ходьба з підведеною правою рукою (начебто з кубком у руці).</p> <p>Передача у рухах спокійного, таємничого характеру музики.</p> <p>Ритмічна ходьба із зміною напрямку руху (по діагоналі, через середину: зліва–направо і навпаки, через середину на глядачів та від них).</p>		
	<p>Вправи ритмічної гімнастики</p> <p>Виконання вправ ритмічної гімнастики без предметів та з предметами (короткою скакалкою, стрічкою, прапорцями, м'ячами, озвученими браслетами).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконує за показом вправи ритмічної гімнастики без предметів та з предметами. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, рухової пам'яті, стійкості та розподілу уваги, статичної та динамічної координації рухів.</p> <p>Укріплення різних груп м'язів, реалізація власної потреби в рухах.</p> <p>Виховання вміння володіти собою, керувати своїми рухами у просторі і часі, дотримуватися правильної постави.</p>
	<p>Підготовчі вправи до танців</p> <p>I, II, III, IV, V, VI позиції ніг.</p> <p>Положення рук в парах.</p> <p>Вставання з низьких півпальців на високі (тримаючись за опору).</p> <p>Відведення правої (лівої) ноги коловим рухом вправо (вліво).</p> <p>Підскіки почергово на кожній нозі.</p> <p>Легкі стрибки з правої ноги на ліву (на місці, з рухом в сторону, з поворотом вправо, вліво).</p> <p>Ковзний крок.</p> <p>Кроки вперед в повороті.</p> <p>Кроки у різних напрямках з приставкою.</p> <p>Три кроки з приставкою на другому кроці у різних напрямках (вперед, назад, по діагоналі вправо, вліво, при поворотах праворуч, ліворуч).</p> <p>Крок вперед, приставляючи другу ногу з легким</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає основні позиції ніг (I, II, III, IV, V, VI), положення рук в парах; – виконує вивчені підготовчі вправи до танців; – виконує композиційні шиккування (парами в шеренгах, клин, чотири шеренги, відкритий трикутник, закритий трикутник); – дотримується найбільш характерних рисунків танцю, переходячи з одного шиккування в інше в різному характері, темпі, ритмі. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, рухової пам'яті, стійкості уваги, координації рухів.</p> <p>Виховання невимушених, виразних, пластичних рухів.</p>

	<p>ударом об підлогу. Крок-удар об підлогу правою (лівою) ногою, ковзне проведення лівою (правою) ногою вперед і легкий удар стопою об підлогу. Крок-удар об підлогу лівою (правою) ногою, ковзне проведення правою (лівою) ногою назад і легкий удар стопою об підлогу. Широкий крок правою (лівою) ногою вправо (вліво) з нахилом корпусу вліво (вправо). Крок правою (лівою) ногою вперед з поворотом корпусу вліво (вправо), одночасно праву (ліву) руку, зігнуту в лікті, вивести вперед, а ліву (праву) руку відвести назад. Повороти на 360° вправо (вліво) на півпальцях правої (лівої) ноги. Широкий бігучий крок вперед на низьких півпальцях. Основні та композиційні (парами в шеренгах, клин, чотири шеренги, відкритий трикутник, закритий трикутник) шикування</p>		
	<p>Елементи танців Кік. Chasse. Двійний підскік. Перескіки. Бокові стрибки. Галоп із стрибком-піке. Танцювальний крок. Перемінний крок. Доріжка. Флік лівою ногою вперед. Флік лівою ногою навхрест попереду правої. Па де баск.</p>	<p>Учень: – знає та виконує елементи дитячих танців Кік-марш, Полкіс, українського народного танцю «Веснянка», білоруського народного танцю «Лявониха», Ритм-вальсу, Краков'як.</p>	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, танцювально-рухових стереотипів.</p>
	<p>Танці</p>	<p>Учень:</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, координації</p>

	<p>Кік-марш. Полкіс. Український народний танець «Веснянка». Білоруський народний танець «Лявониha». Ритм-вальс. Краков'як. <i>Орієнтовний музичний репертуар:</i> Кік-марш (муз. В. Свірідової), Фінський танець (муз. Е. Порвалі), «Веснянка» (укр. нар. танець), «Лявониha» (білор. нар. танець), Скерцино (муз. В. Косенко), Краков'як (з опери «Іван Сусанін» муз. М. Глінки).</p>	<p>– знає різновиди українського танцю та відображає це відповідними танцювальними рухами; – в українському народному танці «Веснянка» рухається в хороводі лірично, повільно, використовуючи простий танцювальний крок, перемінний крок, доріжку, притопи; – в білоруському народному танці «Лявониha» вільно шикується по колу з перешиковуванням в лінії, колони та інші рисунки, використовуючи хід лявониhi; – танець «Краков'як» виконує живо, стрімко, життєрадісно та гордовито, широко використовуючи рух «па де баск».</p>	<p>рухів та узгодженості їх з музикою. Розвиток та закріплення навички орієнтування у просторі: – рухатися в заданому напрямку та змінювати напрямок руху відповідно до музичного супроводу. – визначати напрямок руху дитини, що рухається навпроти. Розвиток виконавських навичок – виразності та ритмічності руху. Виховання чуття партнера та колективу, вміння узгоджувати свої рухи з рухами інших дітей.</p>
	<p>Вправи на розвиток музично-рухової творчості Вираження танцювальними рухами, мімікою, жестами різних емоцій і почуттів (радість, горе, сум, подив тощо), під музику відповідного характеру. Власна імпровізація. Інсценізація фрагментів дитячих музичних казок: «Вовк і семеро козенят», «Айболить» та ін.</p>	<p>Учень: – розуміє поняття «жест», розрізняє значення різних жестів, що вказують, забороняють, стверджують, просять тощо; – виражає жестами та мімікою різні емоційні стани і почуття; – виразно імпровізує образи персонажів казок, використовуючи відомі танцювальні рухи, жести, міміку; – передає танцювальними рухами, жестами у поєднанні з мімікою власні емоції і почуття.</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, мімічної моторики. Виховання творчості, краси та культури рухів, критичної самооцінки, колективізму, чесності, доброти.</p>
	<p>Корекційні ігри «Вовк і коза», «Дрібушечки», «Ворони», «М'яч</p>	<p>Учень: – знає та дотримується правил</p>	<p>Розвиток відчуття ритму. Корекція та розвиток рухових умінь і навичок,</p>

	через шнур», «Вправи з м'ячем»; «На човні», «Риба-меч», «Зайчєня».	вивчених корекційних ігор: «Вовк і коза», «Дрібушечки», «Ворони», «М'яч через шнур», «Вправи з м'ячем»; «На човні», «Риба-меч», «Зайчєня».	фізичних якостей. координаційних здібностей, орієнтування у просторі йі часі, окоміру. Виховання винахідливості, кмітливості, впевненості під час руху у просторі.
<p>На кінець навчального року учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розрізняє на слух та визначає в музичних творах жанри (марш, танець, пісня); характер музичних творів різних за жанром (веселий, сумний, спокійний, урочистий, схвильований); засоби музичної виразності (динамічні, темпові, метричні, висотні відношення); – ритмічно рухається під музику відповідно до музичного розміру 4/4, визначаючи рухом сильну долю; – узгоджує рухи з музикою і мовленням, музикою і рухами інших дітей; – змінює рух з орієнтуванням на початок і кінець музики, зі зміною характеру, динаміки, темпу. – Емоційно-виразно, правильно, ритмічно виконує впраи ритмічної гімнастики, підготовчі вправи до танців, танцювальні рухи, танці під музику; – виявляє фантазію, винахідливість при створенні музично-рухових образів. 			

3 клас
35 год. на рік
(1 год. на тиждень)

К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
	<p>Теоретичні відомості Що таке музична мова? Елементи музичної мови Ритм руху і музики. Ритмічний рисунок.</p>	<p>Учень: – визначає та знає значення різних елементів музичної мови у їх взаємозв'язку та взаємозалежності.</p>	<p>Розвиток сприймання музики, музичного слуху, пам'яті. Розвиток сприймання на слух метричної пульсації, відчуття сильних і слабких долей, співвіднесення тривалості (довгі, короткі звуки).</p>
	<p>Спеціальні ритмічні вправи Ритмічна ходьба та біг в різному темпі (швидко, помірно, повільно). Поступове та швидке змінювання темпу ходьби,</p>	<p>Учень: – ритмічно рухається із зміненням темпу руху виконуючи одночасно різні вправи для різних частин тіла;</p>	<p>Розвиток відчуття ритму та темпу і його зміни, узгодженості рухів, дихання, дикції. Формування свідомого відношення до свого ритмічного</p>

<p>бігу (виконувати під рахунок). Ритмічні вправи для різних частин тіла під час ритмічної ходьби, бігу в різному темпі. Ходьба на рахунок 1, 2, 3 без оплесків, на рахунок 4 з оплесками і навпаки. Виконання рухів на рахунок 1, 2; на рахунок 3, 4 – пауза і навпаки. Відтворення тексту в заданому темпі під час бігу та ходьби на рівних тривалостях</p>	<p>– зберігає заданий ритм і темп у вербальних вправах під час руху.</p>	<p>розвитку.</p>
<p>Вправи на зв'язок рухів з музикою. Ритмічна ходьба з диригуванням відповідно до музичного розміру твору. (2/4; 3/4; 4/4). Ходьба урозтіч, з відтворенням ритмічного рисунку мелодії, орієнтуючись на графічний її запис. Під час ходьби під музику передача ритмічними рухами рук чи оплесками в долоні ритмічного рисунку музичного твору. Проплескати ритмічний рисунок мелодії: а) всім разом; б) поділившись на групи, де кожна група плескає ритмічний рисунок однієї фрази; в) ланцюжком по одній тривалості нот. Проплескати ритмічний рисунок музичного твору, передаючи силою оплесків динамічні відтінки. Ритмічна ходьба на низьких півпальцях, з відтворенням ритмічного рисунку на фрази, що звучать на <i>p</i>; на всій стопі – на фрази, що звучать на <i>f</i>, на високих півпальцях – на фрази, що звучать <i>pp</i>; звичайним кроком – на фрази, що звучать на <i>ff</i>. В парах на четвертні тривалості нот ходьба вперед, на восьми – кружляти, взявшись лівими руками (в «зірочці»).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконує ритмічні рухи з різною амплітудою, різною м'язовою напругою в залежності від динамічних відтінків музичного супроводу; – зберігає ритм і темп руху відповідно до музичного супроводу, прискорює та уповільнює його, зберігає заданий ритм і темп руху після тимчасового припинення музики; – передає у рухах звучання музики в різному регістрі; – сприймає сильну і слабку долі на слух, відмічаючи рухом сильну долю; – визначає на слух музичні розміри 2/4, 3/4, 4/4 та свідомо виконує рухи у цих розмірах; – передає у рухах нескладний ритмічний рисунок музичного твору. 	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, вміння передавати рухом засоби музичної виразності: розрізнення і відтворення в рухах динаміки, темпу, ритму, музики, висоти звуків і відтворення рухом напрямку мелодії.</p>

<p>Поступове та різке змінювання темпу при ходьбі, бігу, виконанні різних танцювальних рухів. Передача в русі звучання музики в різному регістрі (звуки високі, низькі, середні). Крокування (на місці, з рухом вперед), з відтворенням ритмічного рисунку мелодії, що звучить в нижньому (верхньому) регістрі. Ходьба парами, з відтворенням ритмічного рисунку мелодії, що звучить у верхньому (нижньому) регістрі. Ритмічна ходьба із зміною напрямку руху (через середину на глядачів, через середину до заднику, до центру, від центра, протиходом: в колах, колонах, ланцюжках).</p>		
<p>Вправи ритмічної гімнастики Виконання вправ ритмічної гімнастики без предметів та з предметами (короткою скакалкою, стрічкою, прапорцями, великим м'ячем, гімнастичною палицею, озвученими браслетами, озвученим м'ячем).</p>	<p>Учень: — виконує за показом вправи ритмічної гімнастики без предметів та з предметами.</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, зорово-моторної та слухо-моторної координації, загальної та дрібної моторики. Тренування вестибулярного апарату, профілактика порушення постави.</p>
<p>Підготовчі вправи до танців Ритмічні підскоки почергово на кожній нозі. Ковзний крок вправо (вліво) на низьких півпальцях правої (лівої) ноги (коліна злегка зігнуті). Трійний крок з легким ударом подушечкою стопи в кінці такту на рахунок «і» (2/4). Невеликий крок правою (лівою) ногою вправо (вліво), приставити ліву (праву) ногу до правої (лівої) з легким ударом подушечкою стопи об підлогу. Кружляння в парах на місці, виконуючи трійний крок з ударом. Розходження з пари, виконуючи трійний крок назад.</p>	<p>Учень: — виконує вивчені підготовчі вправи до танців з відповідних позицій ніг; — рухається в парах, узгоджуючи свої рухи з рухами партнера і музикою; — знає та виконує композиційні шиккування (зірочки: по два, по три; карусель, концентричні кола).</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, рухової пам'яті, уваги, координації, емоційності і пластичності рухів.</p>

<p>Повний поворот партнерші під правою рукою партнера.</p> <p>Три широких кроки вперед, починаючи з правої (лівої) ноги і виставити на «три» праву (ліву) ногу на каблук.</p> <p>Три широких кроки назад, починаючи з правої (лівої) ноги і на «чотири» ударити подушечкою лівої (правої) стопи об підлогу, ставлячи її поруч з правою (лівою).</p> <p>Притопи.</p> <p>III позиція ніг. Напівприсідання на лівій нозі з одночасним підніманням вперед правої ноги і проведення її на чверть кола праворуч, підплигуючи при цьому на лівій нозі.</p> <p>Основні та композиційні шикуння (зірочки: по два, по три; карусель, концентричні кола).</p>		
<p>Елементи танців</p> <p>Па галопу вліво.</p> <p>Галоп в парах (вперед, назад, по колу).</p> <p>Па польки вперед.</p> <p>До-за-до (переміна місця в парах).</p> <p>Бігунець.</p> <p>Доріжка.</p> <p>Тинок.</p> <p>Низький голубець.</p> <p>Голубець.</p> <p>Сапатеадо (вистукування півпальцями і каблуком на 2/4).</p> <p>Вистукування всією стопою і півпальцями (на 2/4).</p> <p>Кроки-переступання на півпальцях (на 3/4).</p> <p>Вистукування півпальцями ніг у поєднанні з кроком вперед і назад (на 2/4).</p> <p>Перескакування з ноги на ногу (різновид pas de basque) на місці, з рухом вперед, в повороті (на</p>	<p>Учень:</p> <p>– знає та невимушено, природно, виразно, граціозно і пластично виконує вивчені елементи танців різних народів.</p>	<p>Розвиток темпоритмічного відчуття, танцювально-рухових стереотипів.</p>

	<p>3/4). Гліссад (ковзний рух ногою на 3/4). Довгий крок на напівзігнутих колінах (по прямій лінії, по колу, по діагоналі). Повороти на місці (на 2/4, 3/4). Pas chasse (вперед, назад). Pas eleve (вперед, назад). Чарльстон. Двійний чарльстон. Чарльстон з точкою (вперед, назад). Чарльстон з рухом (в сторону, вперед, назад). Чарльстон з поворотом. Балансе в парах. Вальсова доріжка.</p>		
	<p>Танці Берлінська полька. Російський народний танець «Судариня». Український народний танець «Метелиця». Іспанський народний танець «Андалусійський танець». Французька кадрили. Чарльстон. Вальс. <i>Орієнтовний музичний репертуар:</i> «Берлінська полька», «Сударушка» (рос. нар. танець), «Метелиця» (23оца. нар. танець), «Хабанера» (муз. Ж. Бізе), «Галоп» (з оперети «Орфей в 23оц», муз. Ж. Оффенбаха), «Чарльстон» (муз. Л. 23оцар), Вальс (муз. І. Штрауса).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – органічно рухається з партнером (партнершею), співвідносячи свої рухи з музикою; – виражає характер танцю основним рухом, виразною мімікою, пластикою; – весело, життєрадісно та невимушено танцює Берлінську польку, використовуючи крок польки; – український народний танок «Метелиця» виконує весело, у швидкому темпі, із змінами рисунків танцю, використовуючи притопи, бігунець, доріжку, тинок, голубець; – в «Андалусійському танці» виконує характерні для іспанського танцю різні види вистукування ногами, плавні та м'які рухи руками, додержується особливої постави голови і корпусу; – Чарльстон виконує в помірньо- 	<p>Розвиток відчуття ритму, координації рухів та узгодженості їх з музикою. Розвиток та закріплення навички орієнтування у просторі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розвивати вміння самостійно визначати напрямки оточуючого простору; – рухатися у заданому напрямку, змінювати напрямок, темп руху, відповідно до характеру, темпу, динаміки музики. <p>Розвиток вміння узгоджувати власні рухи з партнером, з рухами інших дітей та музикою.</p>

		швидкому темпі, використовуючи чітко основний рух – чарльстон; – в вальсі вільно та невимушено кружляє в парі, використовуючи вальсовий крок.	
	<p>Вправи на розвиток музично-рухової творчості Хореографічна інтерпретація пісень: “Танцювала риба з раком”, “Іде, іде дід, дід”, “То, го, го, коза”.</p> <p>Музично-сценічні етюди: «Обновки» («Маленька п’еса», муз. І.Ладухіна), «Жмурки» («Гавот» із балету «Пустячки», муз В.Моцарта), «Дід і ріпка» (на мелодію рос. нар. пісні в обробці В. Яновської).</p> <p>Пластичні етюди: «Надування повітряної кульки», «Гра з м’ячем», «Квітка», «Я – чайник» та інші за вибором дітей.</p> <p>Особистісна імпровізація.</p> <p>Інсценізація фрагментів казок з музикою: «Попелюшка», «Буратіно» та ін.</p>	<p>Учень:</p> <p>– володіє виражальними засобами для передачі характеру та рухів персонажів дитячих казок і пісень;</p> <p>– розуміє елементарні акторські поняття та використовує ці знання при створенні музично-сценічних та пластичних етюдів на задану тему;</p> <p>– складає музично-сценічні етюди, в яких відображає власний образ.</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, невербальних виразних засобів. Виховання творчої особистості. Прагнення до колективної творчості й самовираження в ній.</p>
	<p>Корекційні ігри «Лисиця і заєць», «Гра у квадраті», «Бігуни-скакуни», «М’яч ведучому», «Вибий ведучого», «Хто підійшов?»; «Водій», «На пташиному дворі», «Конячка».</p>	<p>Учень:</p> <p>– вміє грати в ігри: «Лисиця і заєць», «Гра у квадраті», «Бігуни-скакуни», «М’яч ведучому», «Вибий ведучого», «Хто підійшов?»; «Водій», «На пташиному дворі», «Конячка»;</p> <p>– знає та пояснює правила вивчених ігор.</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, корекція та розвиток рухових умінь і навичок, фізичних якостей, сенсорних, зорових функцій.</p> <p>Виховання наполегливості, терпіння, культури спілкування, впевненості в своїх силах та можливостях.</p>
<p>На кінець навчального року учень:</p> <p>– самостійно визначає на слух в музичних творах, різних за жанром, характер та доступні засоби музичної виразності (звуковисотні, темпові, ритмічні, динамічні, темброві відтінки);</p> <p>– розрізняє на слух дводольний, трьохдольний, чотирьохдольний метр, сильні та слабкі долі у відповідних музичних розмірах, мелодію з</p>			

- опорою на графічний запис ритмічного рисунку, що складається з восьми, четвертих та половинних тривалостей;
- ритмічно рухається під музику, визначаючи рухом метричну пульсацію, сильні та слабкі долі;
  - змінює рух, орієнтуючись на початок і кінець музики, музичний акцент, зміну музичної динаміки, темп, регістр звучання;
  - узгоджує свої рухи з музикою, мовленням;
  - граціозно, виразно та органічно рухається з партнером у танцях, використовуючи відомі танцювальні елементи;
  - після прослуховування музики створює яскраві художні образи і передає їх за допомогою рухів, міміки, жестів, пантоміміки;
  - виявляє наполегливість, терпіння, впевненість при виконанні музично-рухових завдань.

4 клас
35 год. на рік
(1 год. на тиждень)

К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
	<p>Теоретичні відомості Музична форма.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначає на слух складові частини музичного твору (вступ, закінчення, заспів, приспів тощо); – розрізняє двох-, трьох- частинні, та варіаційну музичні форми. 	<p>Розвиток відчуття початку та закінчення частин, фраз, речень музичного твору. Розвиток музичних здібностей, художнього смаку. Розвиток та узагальнення музично-слухового досвіду.</p>
	<p>Спеціальні ритмічні вправи Ритмічна ходьба, біг, стрибки з акцентом на рахунок 1; 2; 3; 4. Ритмічна ходьба, біг з вправами для рук. Ритмічна ходьба з оплесками в долоні на рахунок 1, 2 (на рахунок 1 - два оплески над головою, на рахунок 2 – один оплеск перед собою і навпаки). В процесі ходьби, бігу змінювання положення рук (на пояс, за спину, вниз) через різні інтервали (через 2, 4, 6, 8 рахунків).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ритмічно рухається з акцентом на визначений рахунок; – під час руху у просторі самостійно змінює положення рук через запропоновані інтервали часу; – під час руху відтворює ритмічно текст у заданому темпі. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, чуття часу, узгодженості рухів, дихання, дикції, рухової пам'яті, стійкості, розподілу та переключення уваги, швидкості реакцій.</p>

	Відтворення тексту в заданому темпі під час бігу та ходьбі при різних тривалостях		
	<p>Вправи на зв'язок рухів з музикою. Виконання ритмічних рухів відповідно до частин музичного твору. Зупинка точно в кінці фраз, залишаючи вільну ногу позаду, не приставляючи її до опорної ноги. На першу і третю фразу ходьба парами по колу (урозтіч), на другу і четверту фразу кружляння, взявшись за руки. Ходьба з відтворенням ритмічного рисунку і зміною напрямку руху у відповідності з фразуванням. Виконання ритмічного рисунку однієї фрази, стоячи в двох шеренгах обличчям один до одного на відстані 5-6 кроків, та з переминою місцями. Відмічати рухом і словом «Стоп!» кінець кожного музичного речення. Гра «Передай м'яч в кінці кожного музичного речення товаришу.» Ритмічна ходьба із зміною напрямку руху (протиходом, змієюю, гребінкою).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – узгоджує рухи з формою музичного твору; – змінює рухи та їх напрямки у відповідності з фразуванням, зміною частин, варіацій в музиці; – акцентує рухом (притопом, плеском, підскіком та ін.) кінець частин, музичних фраз, речень; – визначає на слух із-за тактову побудову музичних фраз та твору; – виконує нескладні ритмічні рисунки; – розрізняє і виконує в рухах музичні тривалості – четвертні, восьмі, половинні ноти; – розрізняє музичні розміри 2/4; 3/4; 4/4 і передає в рухах сильну долю. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття. Сприймання, розрізнення та відтворення рухом частини музичного твору, їх початок і кінець, контрастність і повторюваність де повторюються і рухи. Вдосконалення чіткості та узгодженості рухів різними частинами тіла з музикою та рухами інших дітей.</p>
	<p>Вправи ритмічної гімнастики Виконання вправ з предметами (короткою скакалкою, стрічкою, прапорцями, великим м'ячем, гімнастичною палицею, обручами, гантелями, озвученими браслетами, озвученим м'ячем) та без предметів.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконує за вербальним супроводом вправи ритмічної гімнастики з предметами і самостійно - без предметів. 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, зорово-моторної, вестибулярно-слухомоторно-ритмічної координації та інших життєво необхідних рухових якостей. Корекція фізичного розвитку, виховання правильної постави.</p>
	<p>Підготовчі вправи до танців <i>До укр. нар. танцю «Козачок»</i> Ритмічні напівприсідання. Ритмічне виставляння ноги на носок. Повторювання трьох ритмічних притопів.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розрізняє характерні особливості танців різних народів; – вміє легко, невимушено, природно, 	<p>Розвиток ритмічного відчуття, рухової пам'яті, стійкості, розподілу та переключення уваги, координації рухів, узгодженості їх з музикою, виразності танцювальних рухів.</p>

<p><i>До циганського танцю.</i></p> <p>Три кроки вперед з правої (лівої) ноги, піднятися на півпальця, і ліву (праву) ногу злегка підняти позаду правої (лівої) ноги (хлопчики ударяють лівою (правою) рукою по лівій (правій) нозі). Ковзний крок правою (лівою) ногою вперед, ліву (праву) ногу підняти до рівня щиколотки правої (лівої) ноги і з легким ударом півпальцями опустити на підлогу попереду правої (лівої) ноги.</p> <p>Крок вперед правою (лівою) ногою з одночасним оплеском в долоні перед собою.</p> <p>Крок вперед правою (лівою) ногою, ліву (праву) ногу різко зігнути в коліні з одночасним ударом долонею лівої (правої) руки трішки вище коліна.</p> <p>Присідаючи в II позиції ніг перестрибнути на праву (ліву) ногу, при цьому ліву (праву) ногу, зігнути в коліні і різко відкинути назад за праву, одночасно долонею правої (лівої) руки вдарити по стопі лівої (правої) ноги (для хлопчиків).</p> <p>Плеснути в долоні у лівого плеча, удар правою долонею по правій стороні груді, удар лівою долонею по лівій стороні груді, удар правою долонею по правому стегну, удар лівою долонею по лівому стегну, удар правою долонею по щиколотці лівої ноги, що зігнута в коліні і направлена вперед-вліво (для хлопчиків).</p> <p>Подати праве плече вперед і швидко відвести його назад, одночасно ліве плече подається вперед (для дівчат).</p> <p><i>До танцю гавот.</i></p> <p>Три кроки вперед починаючи з правої (лівої) ноги, на четвертий крок, присівши на правій</p>	<p>пластично, ритмічно, емоційно виконувати вивчені танцювальні рухи.</p>	
--	---	--

<p>(лівій) нозі, поставити лівою (правою) ногою «точку».</p> <p>В парах, взявшись за ліві (праві) руки, кружляти «зірочкою».</p> <p>Піднявши руки в III позицію, виконувати три легких стрибки в II позиції ніг.</p> <p>Ходьба в хороводі взявшись за руки.</p> <p>Три changements de pieds, повертаючись вліво (вправо) на 90°.</p> <p>Pas de bourree без переміни ніг, починаючи з лівої (правої) ноги з поворотом навколо себе на 180° вправо (вліво).</p> <p><i>До Танго.</i></p> <p>Два невеликих швидких кроки вперед і один довгий повільний крок.</p> <p>Крок лівою ногою вперед, крок правою ногою вправо (поставити на одну лінію з лівою ногою), крок лівою ногою, яка приставляється до правої в VI позицію.</p> <p>VI позиція ніг. Крок правою ногою вперед з поворотом вправо, крок лівою ногою назад з поворотом вправо, крок правою ногою назад без зміни положення корпусу.</p> <p>VI позиція ніг. Крок лівою ногою назад з поворотом вправо, крок правою ногою вперед з поворотом вправо, крок лівою ногою, яка приставляється до правої.</p> <p>Крок правою (лівою) ногою вперед, залишаючись в положенні променад, крок лівою (правою) ногою вперед навхрест правій (лівій), крок правою (лівою) ногою вперед, крок лівою (правою) ногою вперед на лінію правої (лівої) ноги.</p> <p>Основні та композиційні шиккування і</p>		
---	--	--

	перешикуння.		
	<p>Елементи танців Повзунок. Голубець. Бігунець. Тинок. Вихлясник з угинанням. Положення рук в циганському танці. Циганська хода. Дрібний хід. Руки плечами в циганському танці (для дівчат). Хлопавка. Чоловічий хід з хлопавкою. Чечітка з переступанням на півпальцях. Чечітка з переступанням однією ногою навхрест іншій. Голубець з чечіткою. Перестрибування з обох ніг на одну (в II позиції). Перехрещені кроки. Основний крок танго. Поступовий боковий крок танго. Корте. Правий поворот на 360° з одночасним рухом вперед. Лівий поворот з виходом в положення променад. Закритий променад. Па-балансе. Ковзний крок. Вальсовий крок.</p>	<p>Учень: – знає та невимушено, природно, виразно, граціозно і пластично виконує вивчені елементи танців «Козачок», Гавот, Танго, Миньон, Циганського танцю тощо.</p>	<p>Розвиток ритмічного відчуття, закріплення танцювально-рухового навичку.</p>
	<p>Танці Український народний танець «Козачок». Циганський танець. Гавот. Танго. Миньон.</p>	<p>Учень: – виконує український народний танець «Козачок» весело, завзято, у помірно-швидкому темпі, широко використовуючи елементи українського танцю;</p>	<p>Розвиток відчуття ритму, координації рухів та узгодженості їх з музикою, Закріплення навички орієнтування у просторі, виконавських навичок. Виховання артистизму, витонченості, граціозності.</p>

	<p><i>Орієнтовний музичний репертуар:</i> «Козачок» (укр. нар. танець), «Циганський танець» (обр. Ю. Грюнберга), «Гавот» (муз. А. Аренського), «Танго» (муз. Дж. Гершвін), «Миньон» (муз. О. Марлей).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – в циганському танці вмiє поєднувати повільну ходу з швидкими чечітками та хлопавками, вібраціями плечей; – Гавот виконує манерно та граціозно у повільному темпі з характерним початком із-за такту, дотримуючись однакових положень рук (як у партнера так і у партнерші), що мають свої особливості (злегка відведені від корпусу, трішки зігнуті в ліктях, кисті підведені); – виконуючи танго, добре рухається в парі, використовуючи характерні елементи танцю – раптові зупинки, несподівані пози, зміни напрямків, велику кількість поворотів та променадів, м'які, але ритмічні кроки, поєднуючи швидкі і повільні кроки з паузами; – у Мiньйоні рухається в парі м'яко і повільно, використовуючи повороти, ковзні кроки і кроки вальсу-миньйону. 	
	<p>Вправи на розвиток музично-рухової творчості Інсценізація українських народних обрядових пісень: жнивні, колядки та щедрівки, веснянки тощо. Пантомімічна (пластична) імпровізація на тему: «Танок прибульців з іншої планети». Ритмопластичні вистави. Власна імпровізація на тему «Казка про себе»).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює національні традиції і звичаї, знає основні жанри українських обрядових пісень та створює відповідні рухові образи при інсценуванні українських народних обрядових пісень; – самостійно складає невеликі пантомімічні етюди; – опанував танцювальною і акторською технікою, складає 	<p>Розвиток ритмічного відчуття. Розширення та вдосконалення «мови рухів» за допомогою жестів, міміки, пантоміми. Виховання ініціативності, артистичності, самостійності, впевненості, вміння самовиражатися через рух, виявлення особистісної творчості.</p>

		нескладні ритмопластичні вистави; – самостійно створює ритмопластичну виставу, в якій відображається власний образ, мрії, діяльність.	
	Корекційні ігри «Гра у колі», «Стрибунці», «Біг з перешкодами», «Передай м'яч сусіду», «Проведи м'яч по прямій», «Вудочка»; «Натирач підлоги», «Морська азбука», «Щука і карась».	Учень: – знає правила та вміє грати в ігри: «Гра у колі», «Стрибунці», «Біг з перешкодами», «Передай м'яч сусіду», «Проведи м'яч по прямій», «Вудочка»; «Натирач підлоги», «Морська азбука», «Щука і карась»; – дотримується правил вивчених ігор.	Розвиток ритмічного відчуття. Закріплення та вдосконалення рухових умінь і навичок, фізичних якостей. Розвиток координуючої функції окорухових м'язів, фіксації, простежуючих функцій зору, окоміру, синхронності дій руки та ока. Розвиток сенсорних функцій, мови. Виховання витривалості, терпіння, організованості.

На кінець навчального року учень:

- розрізняє на слух структуру музичного твору (фразу, речення, вступ, закінчення, куплет, приспів), музичні форми (двох- і трьох частинна, варіаційна), визначає їх характер, контрастність і повторюваність;
- самостійно відображає ритмічний рисунок мелодії з графічним його зображенням;
- чітко починає рух з початком музики після вступу чи після закінчення попередньої фрази;
- змінює рухи та їх напрямок у відповідності з фразуванням, зміною частин, варіацій в музиці;
- узгоджує рухи різними частинами тіла з ритмом музики, мовленням, рухами партнера та інших дітей;
- координовано виконує ритмічні рухи різними частинами тіла, зберігаючи статичну та динамічну рівновагу;
- автоматизовано дотримується правильної постави під час виконання всіх видів музично-ритмічних вправ і у повсякденному житті;
- самостійно та вільно орієнтується у просторі та рухається у ньому в основних та проміжних напрямках;
- виявляє самостійність, впевненість, організованість, творчість, фантазію, артистизм під час виконання вправ на розвиток музично-рухової творчості;
- усвідомлює свою індивідуальність і неповторність.